

(Samo)pozycjonowanie w przestrzeniach transnarodowych – narracje dzieci oraz opowieści o dzieciach żyjących transnarodowo

Rodziny transnarodowe, jako fenomen o dużym znaczeniu społecznym, pełnią rolę istotnego ogniwa łączącego Polskę z Niemcami. Dla socjologów, analiza tego fenomenu w kontekście dzieciństwa otwiera nowe perspektywy oglądu procesów socjalizacyjnych w rodzinach transnarodowych oraz (trans)narodowego pozycjonowania dzieci. Z kolei dla badaczy literatury, analiza literackich przedstawień dziecka w migracji oraz jego punktu widzenia pozwala zdobyć nowe informacje o zmieniającym się położeniu młodych ludzi we współczesnej kulturze polskiej.

Projekt podzielony jest na dwie części. Z perspektywy socjologicznej badamy doświadczenia dzieci żyjących w rodzinach transnarodowych oraz ich (trans)narodowe samopozycjonowanie. Dzieci w wieku 12-14 lat, które (tymczasowo) dorastały w rodzinach transnarodowych w Polsce, biorą udział w wywiadach biograficznych opartych na mapowaniu. Zamiast określać dzieci jako „pozostawione w tyle” przez migrujących rodziców, w sposób empiryczny analizujemy okoliczności, w których czują się one porzucone. Identyfikujemy sytuacje, w których ich działanie jest ograniczone lub rozszerzone w ramach tej sytuacji, oraz badamy, jak one same określają swoje miejsce w przestrzeniach (trans)narodowych – zarówno w odniesieniu do stanu obecnego, jak i przyszłości. Z perspektywy zakorzenionej w studiach literackich koncentrujemy się natomiast na tym, jak transmigracja jest przedstawiana w tekstach fikcyjnych i jakie narracje są rozwijane w książkach dla dzieci i młodzieży o rodzinach transnarodowych. Badamy, w jaki sposób życie transnarodowe (rodzinne) jest ukazywane w literaturze, jak opisane są miejsca za granicą oraz przestrzenie transnarodowe, i jaką rolę w tych opowieściach pełnią postacie dziecięce. W naszej analizie narratologicznej szczególnie koncentrujemy się na technikach literackich, za pomocą których tworzone są narracje o transnarodowości. Projekt ten pozwala nam prześledzić ewolucję wizerunku dziecka (od „euro-sieroty” do aktywnego uczestnika w rodzinie transnarodowej) w socjokulturowych dyskursach współczesnej Polski.

(Trans)narodowe pozycjonowanie stanowi punkt łączący obie części projektu. Dodatkowym elementem przedsięwzięcia jest międzynarodowa konferencja na temat transnarodowego dzieciństwa i umiejscowienia dzieci w przestrzeniach transnarodowych, a także przeniesienie wyników do szkół poprzez opracowanie teoretycznych i dydaktycznych materiałów dla nauczycieli na temat życia w rodzinach transnarodowych. Przygotowane materiały będą obejmować analizy wybranej literatury przedmiotu oraz opowiadania napisane przez dzieci w ramach projektu.